

8. Лавріненко Ю. Максим Рильський (літературна сільвета) / Юрій Лавріненко // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження / Юрій Лавріненко. – Paris : InstytutLiteracki, 1959. – С. 60–64.

9. Набитович І. Освальд Бурггардт-Юрій Клен : “жебрак, мандрівник, лицар і поет...” / Ігор Набитович // Клен Юрій. Вибрані твори / Юрій Клен. – Дрогобич : НВЦ “Каменярь”, 2003. – С. 5–41.

The paper deals with the tendencies of development of the Ukrainian literature in the middle of the 20th century in YuriyKlen’s reception, one of main theorists and conceptualists of “Visnyk” neoromanticism. He connected ideas and study of literature strategies of visnykivstvo with main ideological-aesthetic principles of Kyiv neoclassicism and analyzed them in a context of the development of the Ukrainian writings in the middle of the 20th century.

Keywords: visnykivstvo, Kyiv neoclassicisms, Artistic Ukrainian Movement, reception, Ukrainian literature of the 20th century.

УДК 811.161.2’373

Микола Лесюк (Івано-Франківськ)

МОВНІ ЗАСОБИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ В НОВЕЛАХ ОНУФРІЯ МАНЧУКА

У статті Миколи Лесюка „Мовні засоби характеристики людини в новелах Онуфрія Манчука“ проаналізована оцінна лексика, яка використана для позитивної чи негативної характеристики людини в новелах письменника з Гуцульщини Онуфрія Манчука. Поряд з оцінними прикметниками, іменниками, займенниками тут проілюстровані також порівняльні структури, які використані з цією метою.

Ключові слова: оцінна лексика, позитивна, негативна характеристика особи, гуцульські говірки, арсенал мовних засобів, пряме, переносне значення.

Постановка проблеми. У загальномовних словниках української мови (11-томному та інших) зібрана лексика, яка зустрічається в літературних, публіцистичних творах, у наукових текстах тощо, але там зі зрозумілих причин не може бути лексики діалектної, яка, можливо, є досить частотною, але лише в певному регіоні. Тому для ширшого кола мовців ті чи інші лексеми, фраземи, паремії бувають незнайомими, невідомими, незрозумілими. У зв’язку з цим дуже цінними є публікації, які висвітлюють ті чи інші аспекти народнорозмовної мови, місцевих говорів.

Постановка завдання. У цій статті маємо намір репрезентувати мовні засоби позитивної чи негативної характеристики людини в гуцульському говорі. Гуцульщина – це унікальний край зі своїми барвистими, ори-

гінальними говірками. Для аналізу та ілюстрацій використана унікальна книжечка Онуфрія Манчука „Жьиб’ївські новелі“ [1]. Автор книжечки Онуфрій Манчук трагічно загинув у 1941 році, коли радянські війська відступали перед німецькою навалою. Утікаючи, залишали всюди за собою криваві сліди. Залишили його і в колишньому Жаб’ї. Нині це районний центр на Гуцульщині – Верховина. Отож у червні 1941 року О. Манчук був по-звірячому закатований ще з кількома активістами української „Просвіти“. Як зазначає автор передмови до книжечки Михайло Городенко, О. Манчук не був професійним письменником, але часто публікувався у тодішній пресі. На щастя, люди зберегли його неоціненні образки з життя гуцулів, написані соковитою жаб’ївською говіркою. „Новелі“ О. Манчука були опубліковані в 1992 році в Канаді, а нещодавно перевидані в Косові. На жаль, у текстах помітні редакторські втручання в мову автора, але в основному, як видно, специфіка говірки збережена.

Виклад основного матеріалу. Перечитуючи „Новелі“, мимоволі звертаєш увагу на лексику, яка використана для позитивної чи негативної оцінки людини, характеристики її зовнішніх рис, фізичних якостей та внутрішнього світу. Як видно навіть з такої невеличкої за обсягом книжечки, в надрах нашої національної мови справді заховані неоціненні лексичні скарби, про які інколи навіть важко було би здогадатися людині, яка раніше не чула того чи іншого слова.

Треба зазначити, що оцінна лексика – це в основному лексика емоційно та експресивно забарвлена, конотативно маркована, оскільки ця позитивна чи негативна маркованість закладена в самій природі оцінної лексеми. Оцінка людини іншою людиною рідко буває нейтральною, переважно вона є або схвальною, або несхвальною, осудливою. У ролі оцінних лексем виступають найчастіше, звичайно, прикметники, потім іменники, інколи – в контексті – мають емоційне забарвлення навіть займенники. Тут, звичайно, можуть бути задіяні й фразологізми, вільні словосполучення і, можливо, найяскравішим засобом оцінки людини є різноманітні порівняння.

Спробуємо вибрати з текстів прикметники, які позитивно характеризують персонажа. Правда, такий чіткий поділ на позитивно та негативно марковану лексику зробити важко, оскільки лексема з питомо позитивною оцінкою в контексті може бути вжита в переносному значенні, але тут оперуватимемо конкретними прикладами і конкретними контекстами. Прикметник, як правило, виступає означенням до певного іменника, тобто в сполученні з іменником, тому випишемо не самі прикметники, а сполучення. Серед позитивно маркованих сполучень прикметників, виписаних із Манчукових новел, є такі, які не мають

експресивного забарвлення, тобто несуть позитивну, але разом з тим нейтральну оцінку людини. Це *молодий гуцул* 25, *церковна особа* 12, *файні светі* 11, *светі... на людський образ віріхтувані* 11 (про зображення святих на образах у церкві), *письменний чоловік* 12. Однак сполучення *великий пан* 71 містить у собі вже оцінку з певним відтінком. Це міг бути й насправді великий, тобто багатий пан, а міг бути чоловік, просто одягнений у „міську“ одягу, й автор міг укласти в це сполучення певний елемент іронії. Сполучення *файна таздиня* 70, *розумний чоловік* 37, *умітна баба* 49, *умітні малері* 11, *чємна жінка* 40, *тенгі хлопц* 46 у прямому розумінні дають позитивну оцінку особам, виділяючи їх за цими рисами з-поміж інших, їм подібних. Лексеми *умітна*, *умітні* – це польське запозичення (umiejętny – ‘умілий, здібний’). Так само полонізмом є прикметник *тенгий* (tegi – ‘сильний, великий, потужний’), який часто можна почути в гуцульських говірках. За особливими ознаками виділяють денотатів з-поміж інших також сполучення *такого гонорового светого* 12, *наймудріший голос* 15 (характеристика дядка), *пишна і гонорна* 33, *золотоволоса нявка* 35. Ось як описує автор дівчину, яка зачарувала хлопця, звела його з розуму: *У сорочечці біленькій, у запасках з сухозлоти, у постілях черлених і капчіках вішитих. Пишна і гонорна* (33). Отже, тут і опис одягу, і прикметники *пишна і гонорна* характеризують зовнішність людини та її спосіб поведінки. Сполучення *дитина маціцька* 25, *діточки маціцькі* 25, можна б уважати як нейтральні, але діалектний прикметник *маціцький* підсилює оцінку: *маціцький* – малесенький, безпомічний, безпорадний. Позитивну оцінку можуть передавати й прикметники негативної семантики, але із заперечною часткою: *Ой, ни дурні цесе вікладали. То раз були умітні малері* (11).

Гуцули вирізняються особливою гостинністю, ввічливістю, уважним і ніжним ставленням один до одного, що видно зі звертань, які тут побутують. Іменники, як правило, в здрібніло-пестливій формі супроводжуються різноманітними прикметниками, переважно також пестливими: *Миколко срібний* 12, *господарю мій дорогий*, *дедику наш золотий* 25, *господарю мій файний ни намальований* 15, *Юрочьку любий та солодкий* 61 і под., напр.: *-Віточьку солоденький та намальований, будьте ви такі чємні та й зробіт нам сегодне право, я вам си файно віддєчу* (64). Такі здрібнілі іменники можуть уживатися не тільки в звертаннях: *Сидит собі молодєцьчок дес так у двацїт й штири роки на шкапєти...* (12); *Віголодилоси сарачє* [сарак – ‘бідак, нещасний, неборак’ – М.Л.] *почєрез ототи два дні* (22); *За таку роботу то варт й штири банці заплатити, а уна, сиротєтко, лиш дві шустці брала* (50).

Лише на Гуцульщині зустрічаються іменники *біданка*, *бідник*, *простибідник* (про бідну людину): *А дай вам, Госпидку, абисте на лихе місце не ступили. Шо есте на таку біданку зауважили... Ой, є тут багато біданок й простибідників* (21); *На, біднику, най Бог прийме за Иванову душу* (22).

Іменники *газда*, *газдиня*, *молодиця*, *челідина* ‘жінка’ не мають поза контекстом якогось емоційного забарвлення, але в контексті можуть його набувати. Це означає що хтось там не просто газдиня, а особлива – багата, старанна, гонорова тощо. Молодиця – не просто одружена жінка, а жінка, що виділяється серед інших, – гарна, пишна, гонорова: *А дідови... гірко: ловив за буженицу, а дитьтьо єму руку до стегна приклав, та й ше до єкої гонорової молодиці. Ціле щісте, шо єкус стару бабу за стегно не ймив...* (23); *Без свічки фе перед Богом ставати і всі свети би си з тебе сміли. Відий, ти екас газдиня і гонір повинна мати* (40); – *Або то я гірший вид другого, – каже, – Най видет люде, шо й я газда* (20). У Манчука засвідчений цікавий неологізм – *мізерота* 64, що означає ‘дрібні діти’.

Як було зазначено, важливим засобом оцінювання людини людиною є різноманітні порівняння. Ось як описує автор одну газдиню: *Стоїт просто, єк ека паня. Так, єкби заворотницю прожерла* [тобто струнко, рівно. – М.Л.]. *Така рада, єкби ї хто на вола вісидив, а очі у неї, єкби у маслі пливали – лиші тільки шо ни говоріт* (21). А так описує письменник лісових нявок: *Було їх шош з петнаціть і усі молоді, єк пінка по молоці, та й файні, єк веселиця* (30). Вище уже наведена частина речення, яке описує дівчину-нявку: *Прийшла і сіла коло него вбрана, єк писаночька. У сорочечці біленькій, у запасах з сухозлоти, у постілях черлених і капчіках вішитих. Пишна і гонорна, єк цісарська дитина, єк піп на Великдень у ризах золотих* (33). У новелі „Челідина“ автор дає характеристику жінкам, пише про те, що жінка може бути різною. „*Челідина, єк екас казав, то великий мольфарь. Усекі пінта знаєт. То парит єк вогонь, студит єк мороз, кусат єк кутюга, то скорбичет єк лісна. Єк ї шош си спотребит, то єк ангіль коло тебе забігат. А ни догодиш ї так, єк уна захоче, то лізет тобі у очі й єк галиця сипит. Майш жінку файну й чємну, єк ластівочьку. Хоть до буби і тулей* (60). Цікаве порівняння також, у якому чоловік хвалить свою жінку, яка вона була замолоду міцна, сильна і працьовита: *Свари між нами не було ніколи, бо силу єс мала єк будь-котрий мушиїна* (41). Чоловік згадує, як вона вміла дати ради в кожному випадку і як він тішився цим: *Ціле село си радувало, а я ходив гонорний межи людьми, єк когут з великим фос-том* (41).

Людина завжди звертає увагу на негативні речі з тим, щоб їх уникнути, оминати, подолати тощо. Тому й лексика для передачі негативної оцінки уживається частіше, й арсенал мовних засобів з цією метою використовується значно обширніший і багатший. Наведемо спочатку прикметники, які змальовують зовнішні риси людини. Автор описує стару церковцю в селі, хтось із малярів-художників будь-як понамальовував ікони святих: *...такі **файні** свєті, шо єк бис такого одного дес уночі уздрів, то ретенно задубівбис зо страхій. Одно **лицате**, друге **губате**, одному очі повігонило на верхи, другому загнало у середину, або вікривило напoperек так, шо ни знаси, ци з-передь него тікати, ци молитиси, ци плакати над єго вічьним каліцтвом, ци сміетиси. Шо свєстий мой **покалічений**, а шо чьоловік **неписьменний*** (11). Чоловік розповідає далі, що треба було знайти образ святого Юрія, але не міг ніяк упізнати, котрий саме: *Ходжу я, ходжу, тай уже гадаю собі – оце має бути Юра... Але ні. Юра повинен бути скраций, а не така **каліка**. Це **єкєс горбате**, голов **єк полубічьок**, а так єкос дивно си розчіпірив, єкби хотів тобі з образа просто на груди віскочіти* (11). Отже в цьому реченні є і прикметник, і займенник, і іменник, і порівняння, які описують досить таки курйозні зображення святих. Інший приклад. Знайшли в лісі хлопця, замученого нявкою: *Люде стоєли наокуп него і самі не знали, шо далі робити мають... а з них німо смієвси **напівживий вішкірений мертвец**. Смієласи у джеморі **золотоволоса** нявка* (35). Ще кілька прикладів: *Єк усі... кріз вікна з канцелярії перед тобов тікали і єк ти тогди тому **носатому** жидови, шо в них за касіря був, руку вікрутила* (41); *Дивлюси, стоїт **старєнький присліпуватий** дідок коло єкоїс молодіці. **Дранкаве** то, шо руб руба си ни держит, а **такий білий**, єк потопленєк* (22). Тут також прикметники *старєнький присліпуватий*, опис порваного одягу старого (*дранкаве, шо руб руба си ни держит*) та порівняння *єк потопленєк* досить яскраво змальовують зовнішність діда. Автор описує чимало курйозних картин. В одній із них – похорон баби, якій зробили замалу труну. Майстер клянеться, що брав міру і зробив із допуском, але баба за ніч підросла на чверть метра. Мусили мертвій бабі припікати коліна, щоб ноги стали гнучкі. *І так [баба] лежєсла посеред хати з **підкорченими ногами страшна і охаблена** і здавалоси, шо вона лиш си так заким притайла, і шо махом відти віскочит і когос зубами за лице ланне* (44). Тут ще можна навести прикметники, що описують зовнішність: *хромі та сліні* 23, *за мізерний* 41, *стара, слаба тай збідована* (тобто дуже марна на вигляд) 42 тощо. Фізичні якості передані загальноживаними прикметниками *глухий* 15, та *німий* 69: *Відий, тут **глухих** нема аби так кричєти. Аді, мертвец би встав* (15).

Чимало прикметників, використаних у новелах Манчука, оцінюють внутрішні риси людини, її характер, вдачу, розумові якості тощо. Найчастіше, звичайно, використовується для негативного зображення особи прикметник *дурний*, наприклад: *Казали, що я для тебе за мізерний, за слабкий і за дурний. А то уни були дурні тай сліпі, кілько треба* (41); *Ше ни було такого чьоловіка на світі, аби на жінку заміг. Хиба, шо уна ганц [з німецького ganz – ‘цілком’ – М.Л.] дурна, а тогди, брате, тобі таки світ ни солодкий* (62); *Тут ніби граєт перед нами німого ци дурного, а відтак чюхайси, брате, в потилицу, ек те так за одну нічь вічистит* (70); *Вже вижу, шо цес пан ні дурний, ні німий, лиш таку єкус бесіду нескладну має* (71-72); *-Сараки єкі дурні та неумієтні* (15 – про церковних дяків).

Від прикметника *пустий* автор утворив вищий ступінь *найпушишому* 14, кілька разів використав прикметник *фіглевий* у значенні ‘хитрий’ (утворений від іменника *філі* – ‘штуки, штукарство’): *- А попи фіглеві: уни собі потихоньки шои туда шу-шу, а ти дурний дечє бежекай, хоть би тобі й вези попукали* (15); *- Отак фіглевому багачєви треба. Най нікого не мудрує* (57); *Аби лиш Бог усокотив христєнина від фіглевого чьоловіка. Філі то велику біду заводєт* (54).

Вищий ступінь ознаки досягнуто повтором *нищєстє* *нищєсливє*: *Та на таку копицу дітєй нієка би за мене ни пишла... кожда боїтси на діти йти. Челідь – то щєстє щєсливє* (50). Кілька разів ужитий у новелах прикметник *безщєсний* ‘безщєсний’: *А усе тоти богачі безщєсні. Не устигнеш, чьоловіче, оком кліпнути, а уже вин тебе обмотав так модно, шо лиш дівиси, ек упав’єс у єкус публіку або нешищєстє велике* (54). Також неодноразово зустрічається в новелах прикметник *бранкавий* ‘брантивий, дірявий’: *...у тої рот бранкавий, ек рєшето, нічьо си в нім не задержит, хоть би го ек запечєтав* (65); *Ой є тут багато біданок й простибідників. Ходєт помежи людє з порожними бесагами голодні та бранкаві* (22). Оригінальним слід уважати прикметник *харахтова* (у розумінні ‘характерна, особлива’), ужитий для характеристики баби, що витягала „донглями“ (обцєньками) людям зуби: *Ий шо то за харахтова баба була покойна* (50).

На Гуцульщині, на Покутті можна часто почути прикметник *терпен* (*хто терпен, той спасєн*). У Манчука ужитий він із заперечєнням. Жінка помирає, а чоловік говорить до неї: *- Та бо ти така нетєрпенна, шо раз. Та видиши, шо я не годєн свічьки найти – дєс тут поза скриню упала* (40). Іноземця (француза) чоловік називає *єкєс нечїстє*, бо не розуміє його мови: *Гадаю собі, абих го прудше до села привіз тай си збув, бо самі очі видєт, шо се єкєс нечїстє. Нєма до кого і слова заговорити...* (71).

Прикметник *газдівський* має позитивний заряд. Якщо *газдівський*, то це означає, що порядний, надійний, чесний тощо. Якщо ж не *газдівський*, то це означає протилежне – непорядність. Дві жінки сваряться, звинувачують одна одну: – *Єк бис газдівска, то бис си з таким ни заходила* (66). Від’ємне забарвлення в оцінці має сполучення прикметника з прислівником *менче устидливі* 55. Досить частотним на Гуцульщині є прикметник *лєцтий* (з німецького *letzt* – ‘останній’). Уживає його і О. Манчук: – *Та заткай же ї рот, бабо лєцта. Чьо й дитину суда прикучювала?* (15). Є в новелах і інші прикметники, що дають негативну оцінку персонажеві: погана 46, лукава 35 остатна 17 стара 23, пустий, пуста (часто) тощо.

Для змалювання негативних образів письменник підібрав не менш барвисті, соковиті й оригінальні іменники. Це, зокрема: каліка 11, підсвинок 15, шмаркун 15, безшесть 16, пометене 17, шибеник 18, зайдей 18, лайдак 18, старцун лєцтий 18, обгойда пуста 65, безшесть 65, гониця 65, війгра 66, лєцтовишше 66, гайда 65, худек 67, злодій 70, пишнек 71, мертвец 15, віник 62, пухирь (‘дитина’) 64 та інші. Багато з перелічених іменників уживаються в звертаннях: – *Та ти, мой, ни штуркайси, бо ек те штуркну, то ти зуби задом повілітают, підсвинку один. Шо ти собі, мой, гадаєш? Шмаркуне!* (15); – *Але бо жди, лайдаку один, дам я тобі! Та ти, мой, дівки тут зачіпати?* (18); *Старцуне лєцтий! Ану дівиси! У церькві служби си праве, енгелія си читає, а вин дівку, мой, питає* (18); – *А шлях би вас поганий трафив... Шибеники!* (18); – *Та я тобі зараз дам таку оскомину, шо тогіднов пасков ригнеш, зайдею пустий* (18).

Автор новел О. Манчук повишукував цікаві назви розпусної жінки, які також уживаються в звертаннях, оскільки використовуються вони переважно в діалогах. Біля кожного з таких іменників є і прикметник *пуста*, тобто остання, нечесна тощо: – *У тої рот добре ходит. Але ек я ї ту герланку белегов ни замашию, то з того, відий, нічьо ни будет. – Ти своїм дітем будеш горланку мастити тай любасам, али ни мені. Тобі засі до мене, обгойдо пуста!* (65); *А поганило би те, чюдо, та поганило. Та ти гадаєш, шо кождий твого фелю, війгро пуста* (66). У наведеному реченні й іменник *чюдо* вжитий у переносному – лайливому – значенні. Подібні назви можуть уживатися і не в звертаннях: *Але гайда пуста – ни бійси, у тої добрі очі, бодай би скапали – задріла нас, війточьку* (65). Синонімічний ряд на позначення блудної жінки у Манчука досить довгий і багатий. Ось ще приклади: *Узела я тот таршук... тай глип у долини, а відти оцеся газдиня идет собі поволеньки... А мене так шош текло, абиси з перед цеї безшестести сховати...* (65); *Тай кажу я Микулі: – Учінімси дес убік,*

бо **цеся гониця**, ек нас укупі заздрит, то завтра ціле село мет на нас гікати (65); Та аби то..., то би желю ни було, але **таке лецтоввишиє** (66); Та ї уже усі жиди суда знають, а уна... **Пометенє лецте**. Тьфі! (17). Іменник **безиєсть** може вживатися не тільки для позначення поганої жінки, але взагалі для будь-кого: – **Ото си екас безиєсть** навоньила, шлях би ї поганий **трафив** (16). У новелі „Француз“ автор характеризує іноземця словами **худек**, **пиинек**: **Тай тот худек** вісадивси на шкапє, і ми поїхали (68); **Але до кого єго закучювати**, міркую, аби мене від сего **пиинєка** відчипив (71). Є тут чимало й загальноновживаних іменників, які характеризують людину з негативного боку: **великий багач тай великий злодій** 17, **когут** 17 **стара баба** (багато разів) та інші. Знижену оцінку можна передати й займенниками в середньому роді: **Кождий образ, то так, екби живий був...** **Ани екаєс таке**, шо не розумієси, екий тому ред тай еке порекло (11). Подібне значення має сполучення числівників **один з другим**: **Аді... до горівки беретси**. **А води Божої ни нахлебтавбис си один з другим, га?** (18). Часто числівник **один** уживається для підсилення експресії: **підсвинку один, лайдаку один** і под.

Тут, звичайно, неможливо обійти різноманітні порівняння, які дають гостру, інколи несподівану, негативну, навіть нищівну оцінку. Усі виявлені порівняння емоційно та експресивно насажені. Наведемо приклади: **иржют, ек кобили** 16, **ни бігай боками, ек кутюга** 20, **сухоньке ек кужівка**, **тай ше ребий до того, якби дїтьки на лици єму телетку гороху вімолотили** 17, **таке старе, шо єму уже руки тресутси** 20, **таке старе, шо си розсипает, ледви на ногах держитси** 22, **білий як потопленєк** 22, **ек здохле котє** 34, **екас жовта стала, ек віск** 42, **покручений, ек онучя** 34, **у него єзик, ек питіль ходит** 17, **така мама, ек крілиця** 64, **такий міццький, ек воробец** 62, **тихий, ек крілик** 62, **дїти, ек мак дрібненькі** 64, **гепнув собов, ек колода** 28, **ек ека паня**. **Ходит уводно з розпеленим ротом, ек задзобелена** 66, **високий пан, ек заворотниця**, **а худий такий, ек голодний рік** 68, **пан си так до неї засмієв, ек лошек до кобили; ходит коло неї, ек когут коло курки** 70, [лісоруби], **ек різники з ножами** 25. Сюди ж можна віднести й більші синтаксичні одиниці: **до бесіди лакома пристати** 18, **тот, шо дитину до хресту у зубах ніс** 15 та інші.

У Манчука є цікаві описи персонажів, цілі уривки тексту. Вище уже наведений початок тексту, в якому дається позитивна характеристика жінці, розвинемо її далі: **Маєш жінку файну й чємну, ек ластівочьку. Хоть до буби ї тулей. Веселит тобі око, ек зелїнь на весні. А ти такий рад, шо мало єзик і під ноги ни стелиш.**

Далі вже змальовуються негативні риси: **Але, ану най штрикне у ню екис дїтьтьо поганий. Дивишиси, твоя жінка ци ні? Екис кат і так пруд-**

ко обмінив, гадаєш. Відупит очі, віпустит ніхті, вішкірит зуби, й волосє на голові скос отак шторцом стане. Бивбиси з нев, але ни знати, ци задужєси. Тікавбис – може добічі, а ужє тобі аминь тогди ретенно. Ціле нишиєстє (60).

Висновки. Як бачимо, в народних говорах є справжні мовні скарби, які треба відшукувати, досліджувати, аналізувати, давати їм друге життя. Багато з них заслуговують на впровадження в літературні тексти і таким чином можна би поповнювати і збагачувати лексичний фонд сучасної української загальнонаціональної мови.

Джерело

1. Онуфрій Манчук. Жьиб'ївські новелі. – Косів: Писаний камінь, 2006. – 80 с.

The paper „Language tools of the character traits in Onuphriy Manchuk's novellas“ analyzes the marked language used for positive or negative character traits in Onuphriy Manchuk's novellas. Along with the evaluative adjectives, nouns, pronouns comparative patterns are widely illustrated.

Keywords: evaluation vocabulary, positive and negative character traits, Hutsul dialects, arsenal of linguistic resources, figurative meaning.

УДК 82:116.16.1:37

Наталія Мафтин (Івано-Франківськ)

ІДЕЙНО-ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ МАЛОЇ ПРОЗИ ВАЛЕР'ЯНА ПІДМОГИЛЬНОГО (на основі аналізу новели “Іван Босий”)

У статті розкрито специфіку моделювання художньої свідомості в новелі В. Підмогильного “Іван Босий”. Доведено, що основним принципом, за яким розгортається художнє мислення автора, є принцип зіставлення, що реалізується на жанрово-композиційному, ідейно-стильовому та художньо-образному рівнях твору й детермінується етнопсихологічною константою антеїзму. Композиційні особливості твору розглядаються крізь призму “оцінного” рівня новели, що дає можливість виявити специфіку поєднання в художньому мисленні автора рис європейської новелістичної традиції, впливу філософії екзистенціалізму зі світоглядними чинниками, сформованими як духовне протистояння тискові окупаційного режиму.

Ключові слова: художня свідомість, жанр, композиція, стиль, антеїзм

Постановка проблеми. Кожна нація має власні “архетипи пристрастей”, визначальні для її етнопсихології. Для українців таким став антеїзм, одна з чільних рис, що обумовлюють нашу духовність, – “інтимний